

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Навчально-науковий інститут права
Кафедра інтелектуальної власності та інформаційного права

«До захисту у ЕК допустити»
Завідувач кафедри
інтелектуальної власності та
інформаційного права
д.ю.н., доц. Козинець А.О.

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**Захист від недобросовісної конкуренції в сфері
інтелектуальної власності**

студентки 2 року навчання ОР «Магістр»

ОПП «Інтелектуальна власність»

Спеціальність 081 «Право»

Заочної форми навчання

Бардаш Софії Валеріївни

Науковий керівник :

к.ю.н. доцент Котенко М.В.

Київ - 2022

АНОТАЦІЯ

В даному науковому дослідженні окреслено поняття та прояви недобросовісної конкуренції, основні її види, а також наслідки та можливі ризики спричинені такою конкуренцією. Здійснено аналіз національних механізмів захисту від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності (як досудових так і судових), необхідності реформування таких механізмів на національному рівні. Проаналізовано практику впровадження євроінтеграційних положень в законодавство України у сферу інтелектуальної власності на предмет захисту від недобросовісної конкуренції.

Список ключових слів: *недобросовісна конкуренція, інтелектуальна власність, механізми захисту від недобросовісної конкуренції, євроінтеграція, воєнний стан, досудові механізми захисту, судові механізми захисту.*

ANNOTATION

This scientific research outlines the concepts and manifestations of unfair competition, its main types, as well as the consequences and possible risks caused by such competition. research has been carried out to national protection mechanisms against unfair competition in the field of intellectual property (both pre-trial and judicial) and the point to reform such mechanisms at the national level. Analyzed the practice of implementing European integration states into the legislation of Ukraine in the field of intellectual property according to the subject of protection against unfair competition.

Keyword list: *unfair competition, intellectual property, mechanisms of protection against unfair competition, European integration, martial law, pre-trial protection mechanisms, judicial protection mechanisms.*

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО НЕДОБРОСОВІСНУ КОНКУРЕНЦІЮ В СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	8
1.1. Поняття та прояви недобросовісної конкуренції.....	8
1.2. Основні види недобросовісної конкуренції.....	16
1.3. Ризики та наслідки недобросовісної конкуренції.....	21
РОЗДІЛ 2. СТАН НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ	26
2.1. Національні механізми захисту від недобросовісної конкуренції в Україні	26
2.1.1. Досудові механізми захисту від недобросовісної конкуренції в Україні	30
2.1.2. Судові механізми захисту від недобросовісної конкуренції в Україні	37
2.2. Оцінка недобросовісної конкуренції в умовах війни в Україні.....	41
РОЗДІЛ 3. НАЦІОНАЛЬНІ РЕФОРМИ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ПРОТИДІЇ НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ ЯК ШЛЯХ УКРАЇНИ ДО ВСТУПУ В ЄС	44
3.1. Реформування національного законодавства у сфері захисту від недобросовісної конкуренції в Україні.....	44
3.2. Впровадження практики захисту від недобросовісної конкуренції ЄС в законодавство України	48
ВИСНОВОК	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59

ВСТУП

Кожен суб'єкт господарювання у своїй підприємницькій практиці тяжіє до побудови стійких репутаційних відносин, виборюючи своє іміджеве визнання шляхом залучення значних фінансових та людських ресурсів, створюючи різні дієві механізми по наданню послуг високого рівня.

Однак суб'єкти господарювання на такому шляху зіштовхуються з численними недобросовісними діями в їх сторону, зокрема і внаслідок протиправних дій від інших суб'єктів, які намагаються використати ділову репутацію вже відомих підприємців для маркування своєї продукції, просуваючи її під виглядом іншої вже добре відомої продукції.

Між тим ділову репутацію на сьогодні захищає спеціальне законодавство у сфері захисту від недобросовісної конкуренції, а саме Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції», який був введений в дію постановою Верховної Ради України № 237/96-ВР від 07.06.1996.

Найпоширенішими проявами недобросовісної конкуренції на ринковій практиці є використання зовнішніх ознак предмету надання послуг або продукції, їх неправомірне використання, а також створення порівняльної реклами задля виокремлення себе як найкращого надавача послуг.

Тут варто зазначити, що для своєї ідентифікації суб'єкти господарювання застосовують знаки для товарів і послуг, які на сьогоднішній день передбачені законодавством та охороняються спеціальним законом. Серед таких знаків індивідуалізації виокремлюють торговельні марки, щоб можна було виокремити конкретного суб'єкта господарювання серед інших. Товарний знак також є одним з різновидів індивідуалізації для виокремлення товару різних виробників тощо.

Право індивідуалізації є виключним правом, для якого передбачена спеціальна процедура визнання – реєстрації у відповідних державних органах,

для отримання додаткових механізмів захисту від неправомірних дій з боку інших суб'єктів.

Найчастіше репутація суб'єктів господарювання страждає від поширення інформації, що вводить в оману, з метою досягнення переваг серед таких суб'єктів. Споживачі отримують хибну інформацію, внаслідок чого суб'єкт господарювання ризикує втратити попит на свою продукцію або послуги. Поміж іншим страждає від таких недобросовісних дій суб'єкт господарювання і в господарських відносинах з іншими суб'єктами, оскільки маючи погану репутацію є досить високий ризик отримати відмову від суб'єктів на створення стійких ділових відносин.

Таким чином суб'єкти господарювання намагаються використовувати усі можливі механізми протидії від недобросовісної конкуренції, як превентивні, так і захистити себе від вже існуючих неправомірних дій. Тому аналіз сучасного захисту недобросовісної конкуренції в сфері інтелектуальної власності становить **актуальність даного дослідження**.

Метою даної дипломної роботи є отримання актуальної інформації стану захисту від недобросовісної конкуренції на різних процесуальних рівнях для зіставлення з картиною сучасного впровадження реформ в даній сфері.

Об'єктом даного наукового дослідження є захист відносин у сфері інтелектуальної власності.

Предметом даного дослідження є захист від недобросовісної конкуренції в сфері інтелектуальної власності.

На розв'язання вищезазначеної мети були поставлені наступні **завдання**:

- дослідити поняття та прояви недобросовісної конкуренції;
- окреслити основні види недобросовісної конкуренції;
- зазначити ризики та наслідки недобросовісної конкуренції;
- проаналізувати національні механізми захисту від недобросовісної конкуренції в Україні, а саме досудові та судові;

- навести аналіз оцінки недобросовісної конкуренції в умовах війни в Україні;
- здійснити аналіз реформування національного законодавства у сфері захисту від недобросовісної конкуренції в Україні;
- оцінити впровадження практики захисту від недобросовісної конкуренції ЄС в законодавство України.

В ході дослідження даної теми наукового дослідження були використані як загально-наукові **методи дослідження**, а саме: історичний метод, який був використаний у 1 розділі для огляду поняття недобросовісної конкуренції через призму наукових тверджень та досліджень; порівняльний метод, який був використаний при зіставленні конкретних видів недобросовісної конкуренції та оцінки ризиків їх впливу на суб'єктів господарювання; синтезу та узагальнення – для формування окремих дефініцій «недобросовісної конкуренції» та «захисту від недобросовісної конкуренції»; індукції та дедукції – для формування формально-логічних висновків при аналізі сучасних механізмів захисту від недобросовісної конкуренції; аналізу – при дослідженні пункту 2.1. Розділу 2 даної дипломної роботи, для виокремлення аспектів та особливостей національних механізмів захисту від недобросовісної конкуренції, так і спеціально-наукових методів, а саме: юридичний метод – для тлумачення та аналізу наявних міжнародних директив та конвенцій, імplementованих в законодавство України; системно-функціональний метод – для з'ясування певної впорядкованості системності національних державних органів та їх функцій у сфері захисту від недобросовісної конкуренції в сфері інтелектуальної власності; метод конкретно-соціологічних досліджень – для аналізу державно-правової практики застосування механізмів захисту від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності.

Дане наукове дослідження направлене на встановлення необхідності або відсутності необхідності реформування сфери захисту від недобросовісної

конкуренції у сфері інтелектуальної власності в Україні як **науково-практичної проблеми.**

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО НЕДОБРОСОВІСНУ КОНКУРЕНЦІЮ В СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

1.1. Поняття та прояви недобросовісної конкуренції

Перш ніж бізнес зможе встановити комерційні відносини з клієнтами та іншими підприємствами, він повинен створити ідентичність для себе, а також для своїх товарів і послуг. Економічна конкуренція базується на припущенні, що споживачі можуть розумно розрізнити продукти, які пропонуються на ринку. Конкуренція ускладнюється, коли конкуруючі продукти легко прийняти один за одного, оскільки один бізнес може отримати прибуток від продажу продукту споживачам, які вважають, що купують продукт конкурента. Частиною індивідуальності компанії є добра воля, яку вона склала з клієнтами, тоді як частиною ідентичності продукту є репутація, яку він заробив за якість і вартість. Як наслідок, підприємства витрачають величезні ресурси на ідентифікацію своїх товарів, розрізнення своїх продуктів і виховання доброї волі [3, с. 481].

Чотири основні засоби, які компанії використовують, щоб відрізнити себе, це торговельні марки, знаки, торговельні назви та фірмовий вигляд:

- торговельні назви: використовуються для ідентифікації назви товариства, корпорації, одноосібного підприємця чи іншої господарської одиниці. Підприємство може зареєструвати комерційну назву в уряді та працювати під цією назвою;

- торговельні марки: слова, символи, фрази, гасла, емблеми та інші засоби, що використовуються для позначення автентичності та джерела для громадськості. Коли компанія використовує зареєстровану торговельну марку, споживач може легко ідентифікувати продукт і зберегти лояльність до бренду.

- знаки: подібні до торгових марок, але для послуг, а не товарів.

– фірмовий вигляд: зовнішній вигляд продукту або спосіб, у який він представлений, упакований, загорнутий або рекламований, може підпадати під товарний вигляд. Фірмовий вигляд також може включати форму, дизайн, форму та/або текстуру конкретного продукту чи упаковки. Навіть певні комбінації кольорів можуть служити товарним оформленням компанії, як-от червоно-жовта колірна схема, яку використовує Chevron Chemical Company [14].

Кожен підприємець з початку своєї діяльності має на меті створити інноваційний продукт з подальшим його комерційним використанням.

Історія захисту від недобросовісної конкуренції в правовому полі мала своє закріплення ще у ХІХ ст. з початком підписання Паризької конвенції про охорону промислової власності у 1883 році. Даним нормативно-правовим актом було закріплено положення щодо захисту об'єктів права інтелектуальної власності. Так Н.Я. Борсук у своїй праці зазначає, що інститут інтелектуальної власності має тісний зв'язок з інститутом недобросовісної конкуренції через призму однієї правової природи [9, с. 86].

В історії української державності такі початки розвитку захисту від недобросовісної конкуренції в правовому його відображенні мали місце тільки з 16.04.1991 року із закріпленням в Законі УРСР «Про зовнішньоекономічну діяльність» статті 31.

З розвитком підприємницької діяльності кожен суб'єкт господарювання зустрічається з ризиком неправомірного використання його об'єкту інтелектуальної власності, який був створений в ході його діяльності. Розвиток економічної конкуренції з кожним роком змушує суб'єктів господарювання все більше приділяти уваги такому інституту як захист від недобросовісної конкуренції, в інтелектуальній власності зокрема.

За загальним правилом, будь-яка дія чи практика, яка здійснюється в ході промислової чи комерційної діяльності всупереч чесній практиці, є актом недобросовісної конкуренції; вирішальним критерієм є «супереч чесній

практиці». У Бельгії та Люксембурзі чесну практику іноді називають «чесною торговою практикою», у Швейцарії та Іспанії — «принципом сумлінності», а в Італії — «професійною коректністю» [23, с. 12].

Ключовим відмінним фактором, який відокремлює недобросовісну конкурентну поведінку від інноваційного маркетингу та чесної конкуренції, є те, що більшість вищезазначених типів недобросовісної поведінки вважаються незаконними, лише якщо фірма, яка вчиняє таку поведінку, є домінуючою компанією на ринку в тій мірі, в якій їх дія матиме значний вплив на поведінку ринку. Якщо фірма, яка бере участь у такій поведінці, займає значну частку ринку настільки, що вона здатна генерувати наднормові прибутки та витіснити менші компанії з галузі, то це, швидше за все, вважається незаконним.

Нелегко знайти чітке та всевітнє визначення того, що є дією, що суперечить чесній практиці. Стандарти «чесності» та «справедливості» можуть відрізнятися від країни до країни, щоб відобразити економічні, соціологічні та моральні концепції певного суспільства. Тому поняття «чесність» мають тлумачити судові органи відповідної країни. Слід також брати до уваги концепції чесної практики, встановлені міжнародною торгівлею, особливо у випадках конкуренції між організаціями в різних країнах.

«Дію чи практику, що суперечать чесним звичаям», можна тлумачити широко. Наприклад, бездіяльність також може вважатися актом недобросовісної конкуренції. Типові положення ВОІВ щодо захисту від недобросовісної конкуренції визначають «нездатність виправити або доповнити інформацію щодо випробування продукту, опубліковану в споживчому журналі, створюючи таким чином неправильне враження про якість продукту, запропонованого на ринку, або ненадання достатньої інформації щодо правильної роботи продукту або щодо можливих побічних ефектів продукту», як акт недобросовісної конкуренції [28, с. 88].

ВОІВ також заявляє, що недотримання чесної практики має виникати «в ході промислової чи комерційної діяльності». У широкому сенсі це можна розуміти як діяльність організацій, що надають товари чи послуги – зокрема, продаж або купівлю таких продуктів чи послуг – і діяльність таких професіоналів, як лікарі чи юридичні експерти.

Захист від недобросовісної конкуренції – це поняття, яке постійно розвивається, і воно має адаптуватися до еволюції торгівлі та розвитку нових принципів і зобов'язань для учасників ділового ринку. Спочатку розроблений для захисту «чесного бізнесмена», обсяг захисту від недобросовісної конкуренції тепер був розширений і включає захист клієнта. Сьогодні закони проти недобросовісної конкуренції спрямовані на забезпечення чесної конкуренції в інтересах усіх зацікавлених сторін.

Метою закону про недобросовісну конкуренцію є захист споживачів і конкурентів від оманливої або неетичної поведінки в торгівлі. Закон про захист від недобросовісної конкуренції виник із загального права, і сьогодні існують численні наукові розробки та праці щодо покращення та нової регламентації існуючих норм в даній галузі.

Акти недобросовісної конкуренції, як правило, характеризуються обманом, недобросовісністю, шахрайством або пригніченням — конкуренція така, що жертва перешкоджає або перешкоджає успішній участі в торгівлі.

Вони сприймаються як такі, що суперечать державній політиці через їхню схильність невинувато перешкоджати конкуренції, і це впливає на загальне благо суспільства.

Здебільшого питання недобросовісної конкуренції вирішуються в державних судах. Успішний позов, поданий у державному суді, може призвести до ухвали про відшкодування грошових збитків, судової заборони винній стороні продовжувати такі дії або обох.

Нематеріальні активи підприємства включають не лише його торгову назву та інші ідентифікаційні засоби торгівлі, але також його винаходи, творчі

роботи та мистецькі зусилля. Ця сукупність комерційної інформації, яка в широкому сенсі визначається як комерційна таємниця, може складатися з будь-якої формули, шаблону, процесу, програми, інструменту, техніки, механізму або сполуки, яка надає компанії можливість отримати перевагу над конкурентом. Хоча комерційна таємниця не запатентована чи захищена авторським правом, закон про недобросовісну конкуренцію надає особам право власності на будь-яку цінну комерційну інформацію, яку вони виявляють і намагаються зберегти в таємниці за допомогою розумних заходів [28, с. 89].

Власник комерційної таємниці має право на її виняткове використання та користування. Комерційна таємниця є цінною не лише тому, що вона дає змогу компанії отримати перевагу над конкурентом, а й тому, що її можна продати або отримати ліцензію, як і будь-яке інше право власності. З іншого боку, комерційна інформація, яка розкривається громадськості або, принаймні, конкуренту, зберігає обмежену комерційну цінність. Отже, суди пильно охороняють комерційну таємницю від розголошення, привласнення та крадіжки. Підприємства можуть бути притягнуті до відповідальності за будь-які економічні збитки, спричинені викраденням комерційної таємниці конкурента, як і інші опортуністичні представники широкої громадськості. Працівники можуть бути притягнуті до відповідальності за розголошення комерційної таємниці свого роботодавця, навіть якщо розголошення сталося після припинення трудових відносин.

Цінна бізнес-інформація, яка розкривається громадськості, все ще може бути захищена від порушення авторським правом і патентним законодавством. Закон «Про авторське право і суміжні права» надає окремим особам і компаніям виключні права на будь-які оригінальні твори, які вони створили, включаючи фільми, книги, музичні партитури, звукозаписи, драматичні твори та пантоміми. Патенти дають окремим особам і підприємствам виключні права на створення, використання та продаж певних типів винаходів, таких як

механічні пристрої, виробничі процеси, хімічні формули та електричне обладнання. Національний закон надає ці виключні права в обмін на повне публічне розкриття оригінального твору чи винаходу. Винахідник або автор отримує повний правовий захист своїх інтелектуальних зусиль, тоді як громадськість отримує цінну інформацію, яку можна використовувати, щоб зробити життя легшим, здоровішим або приємнішим [47, с. 271].

Захист від недобросовісної конкуренції – це форма захисту інтелектуальної власності, пов'язана з діями, які завдають економічної шкоди бізнесу через оманливі або іншим чином недобросовісні дії.

Юридична наука налічує різні тлумачення поняття недобросовісної конкуренції, які підлягають своїй оцінці з точки зору сучасного праворозуміння.

В своїх наукових твердженнях О.В. Безуха розуміє під недобросовісною конкуренцією саме неправомірні дії суб'єктів щодо використання інтелектуальних продуктів з метою отримання прибутку, залучення репутації іншого підприємства, як свого чи привласнення досягнень інших учасників ринкових відносин, дії щодо введення в оману споживачів шляхом отримання переваги на підприємницькій арені [6, с. 35].

Саніахметова Н.О. у своїх наукових твердженнях називає недобросовісну конкуренцію антиподом до добросовісної конкуренції, пояснюючи таке визначення через порушення встановлених підприємцями правил поведінки, що як наслідок завдає шкоди підприємницькій діяльності і свободі комерційних відносин [40, с. 169].

Резюмуючи сучасні складені суспільні відносини у сфері конкуренції, варто зазначити, що вищезазначене твердження досить звужує його розуміння через точку зору законодавчого регулювання підприємницької діяльності. Так, одним із суб'єктів, які встановлюють правила поведінки на підприємницькій арені є сама держава, яка безпосередньо приймає таку участь через

впровадження правових норм або імплементації міжнародної нормативно-правової бази з метою протидії недобросовісної конкуренції.

У своїй науковій праці В.С. Кулішенко виділяє один з проявів, що характерний для недобросовісної конкуренції. Науковець стверджує, що одним із таких проявів є саме небажання суб'єкта господарювання тривалий час існувати на ринку, через те він не дуже піклується про створення чесної ділової репутації, не завжди забезпечує права звичайних споживачів. Тому і трапляються випадки, коли споживачі не завжди можуть чітко мати інформацію про товар або ж встановити його належну якість [19, с. 653].

Продовжуючи ініціативу В.С. Кулішенка, варто також виділити і низьке законодавче регулювання подібних правовідносин як одного з чинників розвитку недобросовісної конкуренції. Звичайно, що кожна гра не по правилам, як і не по встановленими законодавчими нормами та звичаями ділового обороту, має бути зупинена і за такі дії суб'єкти мають нести відповідальність, але інше питання виникає, коли така гра не по правилам зумовлена прогалинами в законодавстві або ж, як це частіше трапляється, коли система законотворення не встигає за розвитком сучасних суспільних відносин (як приклад, сучасні намагання врегулювати відносини із криптовалютою).

Як один із проявів розвитку недобросовісної конкуренції також варто виділити і низьку обізнаність суб'єктів господарювання про свої права у сфері недобросовісної конкуренції. Зрозуміло, що ті суб'єкти господарювання, які вже досить давно займаються підприємницькою діяльністю добре розуміють усі ризики нехтування захистом від недобросовісної конкуренції, однак ті суб'єкти господарювання, які тільки починають формуватися на підприємницькій арені можуть не чітко розуміти які недобросовісні дії можуть до них застосовуватись від їх конкурентів та як від них захистити свій бізнес.

Досить значна частина суб'єктів господарювання також нехтують формуванням сталих ділових відносин з іншими учасниками ринку, що є

досить актуальним при побудові чітких бізнес моделей та створення добросовісного ділового середовища [16].

Ще одним проявом недобросовісної конкуренції є недоліки в системі управління, маються на увазі не тільки недоліки, які притаманні суб'єкту господарювання, а й надмірній бюрократії в органах державної влади, коли суб'єкт господарювання звертається до державних органів з метою досудового врегулювання порушення його або ж значної (затяжної) процедури визнання свого права. Як приклад можна зазначити досить значну процедуру реєстрації торговельної марки, яка за загальними правилами на території України має сягати до 1 року – звичайна процедура; до пів року – прискорена. Але дійсно за фактом виходить зовсім інша ситуація, торговельна марка реєструється за загальним правилами близько до 1,5 року, а прискорена до 1 року [1, с. 27].

Таким чином сформувалося нове розуміння порушення суб'єктами прав суб'єктів господарювання, яких в народі звикли називати «тролями» («патентний тролінг» тощо). «Тролі» - це ті особи, які реєструють вже існуючі торговельні марки (в інших країнах, чи які мають міжнародну реєстрацію) на території України, а коли суб'єкт господарювання заходить на ринок України і намагається зареєструвати свою торговельну марку, то зіштовхується з фактом вже зареєстрованою торговельною маркою і тут в силу вступає бюрократія – або ж погодитись на умови «троля» заплативши йому певну суму, щоб він відмовився від торговельної марки, або ж брати на себе усі бюрократичні обтяження для того, щоб через суд (строком від пів року судового процесу) скасувати зареєстровану торговельну марку за «тролем» [26].

Підсумовуючи вищенаведене, можна зазначити наступне поняття недобросовісної конкуренції, недобросовісна конкуренція – це недобросовісні дії або бездіяльність суб'єктів господарювання, які полягають у отриманні переваг та/або погіршення становища інших суб'єктів господарювання на ринку.

Сам же захист від недобросовісної конкуренції в сфері інтелектуальної власності – це сформульовані механізми протидії недобросовісної діяльності одним суб'єктом господарювання по відношенню до інших, які мінімізують ризики настання випадків неправомірного використання об'єктів інтелектуальної власності та занепаду іміджу компанії.

Серед проявів недобросовісної конкуренції, через які помітний розвиток таких недобросовісних дій варто виділити наступні:

- низьке законодавче регулювання недобросовісної конкуренції;
- низьку обізнаність суб'єктів господарювання про свої права у сфері недобросовісної конкуренції;
- недоліки в системі управління, які притаманні суб'єкту господарювання, а й надмірній бюрократії в органах державної влади.

1.2. Основні види недобросовісної конкуренції

Недобросовісна конкуренція виникає, коли інша компанія використовує неправильні або оманливі методи ведення бізнесу, щоб отримати конкурентну перевагу. Основна категорія недобросовісної конкуренції пов'язана з навмисним введенням клієнтів в оману щодо походження продукту, тоді як другорядна категорія стосується недобросовісної торгової практики.

На відміну від інших сфер захисту інтелектуальної власності, таких як законодавство про патенти та авторське право, претензії щодо недобросовісної конкуренції не мають преференційного права. Закон про недобросовісну конкуренцію охоплює різноманітні типи комерційної чи ділової поведінки, зокрема:

- порушення прав на торговельну марку та комерційний вигляд;
- фальшива реклама;
- крадіжка комерційної таємниці;
- підкуп працівника;

- неправомірне збирання інформації;
- розголошення комерційної таємниці тощо.

Більш розширений список, але й невичерпний, закріплений у главах 2-4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» [30].

Порушення прав на торговельну марку та комерційний вигляд ставить суб'єктів господарювання в становище, яке потребує чітких та оперативних дій по виявленню неправомірного зазначення знаків для товарів і послуг іншими суб'єктами господарювання або особами, які не зареєстровані в передбаченому порядку законодавством, як суб'єкти господарювання. Законами України встановлено, що жодна особа не може без згоди іншої особи використовувати її торговельну марку для зазначення її на своїх товарах і послугах. В міжнародній практиці широковідомі випадки використання продукції Apple компаніями КНР, відповідно до яких у 2012 році відбулися протидії патентному тролінгу, де компанії КНР використовували логотип iPad для зазначення такого на своїй продукції, що не відповідало технічним вимогам виробника. А тому компанія Apple була вимушена звернутися до таких компаній з вимогою про компенсацію понесених збитків через неправомірне використання знаків для товарів і послуг [26].

В Україні принципи механізми протидії неправомірного використання торговельної марки передбачені у сферах цивільного, адміністративного, господарського та кримінального законодавства, де спеціальним законом у цій сфері виступає Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15.12.1993, яким було визначено умови правової охорони знаків для товарів і послуг, процедуру реєстрації таких знаків та закріплення обсягу вже сформованих міжнародними договорами норм та правил [33].

Фальшива реклама як один із видів недобросовісної конкуренції створює проблему порушення прав не тільки суб'єктів господарювання, а й звичайних споживачів, які через усвідомлення наданої інформації можуть нечітко розуміти всі особливості продукції або товару. Більше того фальшива реклама

може створюватись задля виокремлення недобросовісного суб'єкта господарювання серед інших учасників ринку, як приклад можна назвати зазначення ціни товару, яка не відповідає дійсності.

В свою чергу, М.В. Мальчик та І.П. Адасюк в своєму науковому соціальному аналізі зазначають, що з розвитком суспільних відносин населення все більше людей починають користуватись інтернетом, а тому реклама є одним з механізмів просування бізнесу. За їх аналізом на початку 2020 року близько 60% всього світу користувалося інтернетом. Цікавим є те, що за наслідками соціального аналізу вдалося встановити, що тільки 8% від опитаних респондентів дійсно довіряють рекламі через інтернет, близько 68% взагалі не довіряють рекламі в інтернеті, а 24% респондентів вважають рекламу такою, що насправді тільки шкодить просуванню бізнесу [22, с. 75-79].

Однак маючи подібну статистику інтернет реклама досі залишається одним із найпопулярніших засобів комунікації із споживачами.

Сусь Ю.С. у своєму дослідженні розглядає недобросовісну рекламу як таку, що вводить в оману споживачів, а також пояснює недобросовісну рекламу через призму прихованої реклами та порівняльної реклами, які є значно вужчими за недобросовісну рекламу [42, с. 85].

Спеціальним законом у захисті від фальшивої реклами виступає Закон України «Про рекламу» від 03.07.1996, відповідно яким і були закріплені поняття про приховану рекламу та порівняльну рекламу.

Підкуп працівника суб'єкта господарювання як один з видів недобросовісної конкуренції, який полягає у наданні корисної вигоди працівнику іншого підприємства з метою запровадження у його діяльності недобросовісних дій або бездіяльності такого суб'єкта. Такі недобросовісні дії можуть носити комплексний характер, через які можуть включатись і інші види недобросовісної конкуренції: крадіжка комерційної таємниці; неправомірне збирання інформації; розголошення комерційної таємниці тощо.

Неправомірне збирання інформації це вид недобросовісних дій, які носять характер неправомірного доступу до інформації, шляхом втручання у внутрішню документацію підприємства. Таке втручання можливе через підставних суб'єктів (підкуплених), а також враховуючи сучасний розвиток цифрових технологій, може відбуватися шляхом хакерських атак на внутрішню інформаційно-технологічну систему суб'єктів господарювання.

Розголошення комерційної таємниці як вид недобросовісної конкуренції полягає у поширенні недобросовісним суб'єктом інформації, яка призначена для використання тільки у комерційних цілях іншого суб'єкта господарювання з метою створення несприятливих умов для останнього [45, с. 226].

Комерційна таємниця — це конфіденційна інформація, яка надає компанії конкурентну перевагу перед іншими компаніями в тій самій галузі. Зазвичай вони мають широке визначення та можуть включати будь-що: від комерційних секретів до виробничих або промислових секретів. Наприклад, рецепт Coca-Cola є, мабуть, однією з найвідоміших і добре захищених комерційних таємниць. Викрадення комерційної таємниці має місце, коли особа використовує конфіденційну ділову інформацію без дозволу іншої особи.

У Сполучених Штатах комерційна таємниця зазвичай визначається як інформація, для захисту якої компанія вживає розумних заходів, оскільки вона надає компанії економічну цінність, оскільки її не розголошують широкій громадськості. Для того, щоб кваліфікуватись як комерційна таємниця, інформація не повинна бути загальновідомою або обґрунтовано встановленою іншими.

Комерційна таємниця може включати рекламні стратегії, методи продажу та виробничі процеси. Вони також можуть бути специфічними для галузі, як от рецепти їжі чи напоїв компанії. Визначення того, чи є щось комерційною таємницею, зазвичай визначається в кожному конкретному випадку.

Закон про захист від недобросовісної конкуренції забороняє різноманітні види діяльності, такі як несанкціоноване використання добре відомих/відомих

позначень товарів, імітація форм продукту, незаконне придбання/використання/розкриття комерційної таємниці, незаконне використання доменних імен і твердження чи поширення неправдивої інформації по відношенню до конкурента. Закон про захист від недобросовісної конкуренції спрямований на захист довіри, комерційних таємниць та інших подібних комерційних активів шляхом регулювання актів недобросовісної конкуренції, і його слід дотримуватися незалежно від галузі чи типу бізнесу [46, с. 154].

Закон про захист від недобросовісної конкуренції не просто захищає бізнес і не є виключно сферою діяльності великих корпорацій. Власники малого бізнесу та індивідуальні споживачі також можуть постраждати, як-от у випадках несанкціонованої підміни.

Міжнародна практика протидії від недобросовісної конкуренції налічує більш ширший перелік видів недобросовісної конкуренції, а саме:

- техніка продажу за принципом «приманки та заміни», наприклад заміна дешевшого продукту іншої марки на дорожчий і якісніший продукт;
- неправдива реклама або висунення неправдивих заяв про продукт з метою його просування;
- привласнення або використання конфіденційної інформації, наприклад викрадення спеціальної рецептури конкурента або інших комерційних таємниць;
- порушення комерційного вигляду або копіювання зовнішнього вигляду продукту та/або упаковки з метою обману змусити клієнта купити його;
- порушення торгової марки;
- порушення обмежувальної угоди, наприклад положення про заборону конкуренції;
- неправдиве представлення послуг або продуктів, наприклад перебільшення можливостей продукту;

- зворотна видача або спотворення джерела продукту шляхом не інформування громадськості, хто його створив. Це часто трапляється, коли компанія знімає марку з товару, а потім продає його;
- несанкціонована заміна однієї марки товару чи продукції на іншу;
- наклеп або поширення чуток, як-от письмові чи усні повідомлення, які можуть зруйнувати чи зашкодити репутації компанії в галузі. Щоб кваліфікуватись як комерційний наклеп, неправдиве повідомлення має знизити довіру, повагу чи ставлення до вашого бізнесу чи продукту. Комерційна дифамація зазвичай є цивільною справою, хоча в серйозних випадках вона може перерости в кримінальну справу;
- імітація або підробка;
- продаж нижче собівартості.

1.3. Ризики та наслідки недобросовісної конкуренції

З попередніх пунктів даного розділу стає очевидним, що недобросовісна конкуренція негативно впливає на розвиток бізнесу загалом, а тому варто проаналізувати та оцінити основні ризики та наслідки недобросовісної конкуренції.

Варто одразу зазначити, що діяльність з провадження недобросовісної конкуренції створює ризики не тільки для потерпілої особи, а й для винної особи.

Для винної особи, яка провадить недобросовісну конкуренцію, настає відповідальність, яка погіршує його діловий імідж та створює небажання інших суб'єктів господарювання співпрацювати з нею. Ще одним визначальним ризиком є значні штрафи, які покладаються від АМКУ до суб'єкта господарювання за провадження недобросовісної конкуренції.

Наслідком провадження такої діяльності можуть бути і погіршення договірних відносин з контрагентами та споживачами, що досить суттєво впливає на кількість продажів від провадження господарської діяльності і вийти з такого тіньового середовища вдається дуже складно, щоб повернути свою репутацію, а інколи і неможливо [21, с. 64].

Щодо ризиків від яких страждають потерпілі суб'єкти господарювання, то найпоширенішим проявом недобросовісної конкуренції є поширення інформації, що вводить в оману, з метою досягнення недобросовісних конкурентних переваг. Слід зазначити, що поширення неправдивої інформації, як наслідок, може завдати шкоди репутації як конкурентів (якщо інформація стосується конкурентів), так і репутації компанії, яка поширює оманливу інформацію про свої товари чи послуги.

Оскільки репутаційні втрати можуть бути досить відчутними в бізнесі, а відновлення репутації потребує значних зусиль і ресурсів, варто бути уважними і берегти власну ділову репутацію, а за наявності інформації навіть про потенційну репутаційну загрозу вживати превентивних і своєчасних заходів щодо її захисту.

Зменшення відмітного характеру, зовнішнього вигляду, вартості або репутації продукту може завдати шкоди доброї волі або репутації іншого. Наприклад, будь-які дії, які послаблюють ефект торговельної марки, вважаються несправедливими, оскільки можуть знищити оригінальність і відмітний характер торговельної марки.

Інші дії, які можна класифікувати як спричинення недобросовісної конкуренції, включають дискредитацію чужого підприємства чи його діяльності, промислове чи комерційне шпигунство та недобросовісні дії щодо конфіденційної інформації, такі як порушення контракту чи зловживання довірою [21, с. 65].

Ризики підкупу свого працівника іншим суб'єктом господарювання створюють непомітні для суб'єкта господарювання прогалини в виток

комерційної таємниці або ж створення у внутрішньому процесі господарювання прогалин, які інколи тяжко помітити. Однак з метою виявлення таких недобросовісних дій на підприємствах створюються дієві механізми управління, аналізу та аудиту виконання посадових обов'язків. Інформаційно-телекомунікаційні технології також дають можливість точно прослідкувати послідовність виконуваної роботи за кожним працівником на підприємстві (звичайно відповідно до встановлених посадових обов'язків).

Одним з найпоширеніших ризиків, які зазнають потерпілі суб'єкти господарювання є використання іншими суб'єктами їх торговельної марки для зазначення на товарах та послугах останніх [4, с. 85].

Як зазначалося в пункті 1.1. даного розділу, існує ризик натрапити на конкретного «троля», який буде створювати перешкоди для реєстрації власної торговельної марки на території інших країн, що може негативно впливати на визнання споживачами на цій території їм ще невідомого виробника або надавача послуг.

Більші ризики зазнають потерпілі суб'єкти господарювання, коли їх торговельну марку зазначають недобросовісні конкуренти на товарах для продажу власної продукції, створюючи підроблений товар, який за якостями та технічними умовами може не відповідати оригінальному. При такій діяльності дуже сильно страждає імідж компанії, оскільки споживачі можуть хибно вважати, що така продукція поставляється самим виробником. Тому підприємці досить значної уваги приділяють захисту своєї торговельної марки з подальшою її реєстрацією. Сама по собі реєстрація торговельної марки допомагає митним органам виокремити контрафактну продукцію при здійсненні митних процедур. А тому державна реєстрація торговельної марки є досить дієвим механізмом, як одного з елементів надійного захисту від недобросовісної конкуренції [5, с. 144].

На підтвердження вищезазначеного варто навести лист Антимонопольного комітету України «Про особливості застосування

законодавства про захист від недобросовісної конкуренції у зв'язку з набранням чинності Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 18.12.2008 року № 689-VI» від 17.02.2009 року № 54/01, у якому зазначено, що положення ст. 4 Закону забезпечує захист не на підставі охоронного документа, а виходячи із першості у використанні будь-якого позначення чи сукупності позначень, що забезпечують індивідуалізацію діяльності відповідного суб'єкта господарювання [20].

Також поміж ризиків від провадження недобросовісної конкуренції може страждати і сам споживач, який цілком не отримує достовірної інформації про продукції та/або послуги, які надають суб'єкти господарювання. Таким чином інтерес споживача до конкретного суб'єкта господарювання може поступово знижуватись, що напряду впливає на кількість наданих послуг або проданого товару. Яскравим прикладом означеного може виступати спір між компанією «БКК» та «Рошен» з приводу промислового зразка «Упакування для торту «Казковий ключик» у справі № № 910/21656/17.

Суд своїм рішенням від 06.08.2018 у справі № 910/21656/17 повністю встановив факт того, що промисловий зразок "Упакування для торту "Казковий ключик" за патентом України № 33762, який використовується позивачем для маркування тортів «Казковий ключик» власного виробництва, може ввести в оману та є схожими настільки, що його можна сплутати зі знаками третьої особи. А отже, упакування тортів "Казковий ключик" позивача може ввести в оману та є схожими настільки, що його можна сплутати зі знаками третьої особи.

Іншими проявами оманливої інформації, яка становить ризики для споживачів при недобросовісній конкуренції може бути невідповідність анонсованої реклами інформації, що зазначена на упаковці товару. Внаслідок чого необачний споживач може захопитись гарною картинкою реклами, а

отримати товар зовсім іншої якості або з іншими характеристиками [11, с. 35-37].

Також недобросовісна конкуренція може виражатись не цілеспрямовано до конкретного суб'єкта господарювання, а може мати принцип невизначеного кола впливу. Як приклад можна навести:

- створення акційних пропозицій щодо продажу своїх товарів чи/або послуг недобросовісним суб'єктом господарювання із зазначенням неповної інформації про умови таких акцій;
- оманлива інформація щодо властивостей продукту;
- оманлива інформація щодо складу продукції.

Такі недобросовісні дії напряду не направлені до конкретного суб'єкта, однак створюють переваги недобросовісному суб'єкту господарювання на ринковій арені.

Таким чином наразі існує досить велика кількість ризиків недобросовісної конкуренції від яких страждають підприємці, а тому суб'єкти господарювання приділяють все більше уваги щодо захищеності своєї власної комерційної таємниці від різних суб'єктів зловживання такою інформацією. Для забезпечення захищеності своєї комерційної таємниці підприємці застосовують механізми впровадження пропускнуго контролю до об'єктів підприємства, укладають договори про нерозголошення комерційної таємниці, а більш розвинені суб'єкти господарювання створюють секретну службу на підприємстві.

РОЗДІЛ 2. СТАН НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

2.1. Національні механізми захисту від недобросовісної конкуренції в Україні

Відповідно до Паризької конвенції держави-члени зобов'язані забезпечити захист від недобросовісної конкуренції. Це зобов'язання посилюється статтею 2 Торговельних аспектів прав інтелектуальної власності (TRIPS), яка зобов'язує членів СОТ (Світова організація торгівлі) дотримуватися Паризької конвенції. Тому побудова такої складної системи механізмів недобросовісної конкуренції насамперед постає перед чіткою організаційно-структурованою побудовою кожної складової такої системи.

Національна система захисту від недобросовісної конкуренції налічує значний обсяг нормативно-правової бази, яка регулює відносини у даній сфері.

До системи нормативно-правової бази від недобросовісної конкуренції входить:

- Конституція України – як основоположний закон;
- Господарський кодекс України;
- Цивільний кодекс України;
- Кримінальний кодекс України;
- Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» – як основний спеціальний закон;
- Закон України «Про захист економічної конкуренції» – який визначає процедуру звернення із заявами про надання дозволу на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарювання;
- Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»;
- Закон України «Про охорону прав на промислові зразки»;

- Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів»
- звичаї, договори, а також загальні принципи міжнародного права;
- директиви Європейського Союзу як джерело вторинного права тощо.

Система національних механізмів захисту від недобросовісної конкуренції включає в себе як загальну систему державних органів по забезпеченню політики економічної конкуренції, так і спеціальних органів, які розглядають конкретні випадки порушень прав осіб, які постраждали від недобросовісної конкуренції.

До загальної системи національних органів слід включити Верховну Раду України, яка за основу бере формування національної політики по впровадженню механізмів захисту від недобросовісної конкуренції. Як законодавчий орган приймає закони, постанови та інші нормативно-правові документи, які формують основу усіх механізмів протидії від недобросовісної конкуренції.

Президент України також входить до системи органів, які забезпечують захист від недобросовісної конкуренції, оскільки виступає основним гарантом додержання основоположних прав і свобод людини і громадянина, а тому видає укази і розпорядження здійснюючи функції по забезпеченню антимонопольної політики. Стан кожного виду економічної діяльності потребує свого розвитку через впровадження нових державних програм, а тому Президент України тут виступає як орган, який наділений повноваженнями по розгляду та затвердженню таких програм економічного розвитку.

Кабінет Міністрів України як виконавчий орган реалізує політику протидії недобросовісній конкуренції, на якого покладено одне з основних повноважень щодо забезпечення рівності усіх підприємств перед законом, розвитку конкуренції та демонополізації ринку, становлення антимонопольного регулювання ринку. У сфері виконавчої влади спеціальним органом виступає Антимонопольний комітет України (далі – АМКУ). Саме на

цей орган покладені обов'язки по забезпеченню розгляду випадків недобросовісних дій при провадженні господарської діяльності суб'єктами.

На думку Н. Павленко, Т. Челомбійко, О. Черняєвої до складу механізмів захисту від недобросовісної конкуренції слід також включити і процедуру звернення до ДФС щодо включення до митного реєстру товарів, що є об'єктами промислової власності [24, с. 31].

Проаналізувавши чинну процедуру включення до митного реєстру товарів, що є об'єктами промислової власності все ж таки доцільніше зазначити механізм звернення саме до органів Держмитслужби, оскільки відповідно до п. 1 Розділу II Порядку реєстрації у митному реєстрі об'єктів права інтелектуальної власності, які охороняються відповідно до закону, затвердженого Наказом Міністерства фінансів України №648 від 30.05.2012, заява про реєстрацію об'єкта ПІВ у митному реєстрі подається саме до митної служби. Звернення до ДФС як механізм захисту від недобросовісної конкуренції є похідним, згідно п. 4 Положення про Державну фіскальну службу України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України №236 від 21 травня 2014 року, оскільки на органи ДФС покладені обов'язки саме контроль за дотриманням податкового і митного законодавства, а не здійснення дій щодо здійснення процедур по включенню до митного реєстру товарів, що є об'єктами промислової власності.

Іншою більш ширшою ланкою у забезпеченні захисту від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності з боку держави є судовий захист. Такий захист передбачає направлення позовної заяви до господарського суду з метою припинення порушень, що передбачені Законом України «Про захист від недобросовісної конкуренції». Даний механізм захисту є найдовшим з точки зору часового проміжку на вирішення проблем, оскільки практика розгляду судами справ у порушенні інтелектуальної власності показує, що такий розгляд може тривати роками, а тому доцільніше

залишати такий розгляд, якщо використані всі досудові механізми вирішення порушених прав.

Також варто згадати про вже створений, але не функціонуючий Вищий суд з питань інтелектуальної власності, оскільки Президентом України від 29 вересня 2017 року було видано Указ № 299/2017, яким постановлено утворити такий орган з місцезнаходженням у місті Києві. Наразі у Верховній Раді України зареєстрований законопроект № 6487 від 29.12.2021 згідно відомостей офіційного веб-порталу парламенту України, яким закріплено його статус, правові основи діяльності, склад та повноваження тощо. На цей орган скоріш за все будуть покладені юрисдикційні обов'язки по розгляду спорів стосовно проявів недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності [43].

Одним із пріоритетних механізмів захисту від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності з боку держави наразі становить євроінтеграційна політика України, яка направлена на приведення законодавства до стандартів Європейського Союзу. Курс до євроінтеграції наразі є визначальним для політики України, оскільки нещодавно у 2022 році Україна отримала статус кандидата члена Європейського Союзу.

З вищезазначеного можна констатувати, що національні механізми захисту від недобросовісної конкуренції не є наразі вичерпними, оскільки до складу національних механізмів може включатися і дії державних органів по формуванню та реалізації державної політики та запровадження певних пріоритетних програм для захисту бізнесу від недобросовісної конкуренції для забезпечення рівності учасників підприємницької діяльності з метою недопущення порушення їх прав. За приклад такого твердження можна продовжувати думку розширення кола національних механізмів захисту від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності, зазначеною Н. Павленко, Т. Челомбітько, О. Черняєвою, включивши до такої системи механізм звернення із заявою до НОІВ щодо реєстрації торговельної марки [24].

Таким чином до механізмів захисту від недобросовісної конкуренції слід включити:

- законодавчу систему норм та правил, які закріплюють основоположні правила поведінки усіх суб'єктів у сфері захисту від недобросовісної конкуренції в сфері інтелектуальної власності;

- систему загальних національних органів по протидії розвитку недобросовісної конкуренції в Україні (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України тощо);

- система спеціальних органів по забезпеченню захисту від недобросовісної конкуренції та здійсненню контролюючих дій (Антимонопольний комітет України, органи Державної митної служби України, Державна фіскальна служба України, Національний орган інтелектуальної власності – Укрпатент тощо).

2.1.1. Досудові механізми захисту від недобросовісної конкуренції в Україні

Досудові механізми захисту від недобросовісної конкуренції мають включати в себе усі способи протидії посягань на права та законні інтереси осіб з метою недопущення таких порушень, а у випадку такого настання більш оперативного їх розв'язання. Тому доцільно зазначити, що формування чіткої стратегії протидії недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності може мінімізувати майбутні порушення щодо суб'єкта господарювання при веденні його діяльності. Такі превентивні дії можуть бути пов'язані із створенням торговельної марки, її реєстрацією, формуванні чіткої політики ведення бізнесу та комунікації із партнерами та контрагентами на ринковій арені, створенню власного господарського іміджу, комунікація із

громадськістю. Спектр є досить розширеним та не містить виключного характеру.

Також варто приділити увагу і формуванню внутрішнього середовища в самій компанії з метою недопущення недобросовісного впливу від конкурентів на структуру ведення бізнесу через слабку охорону матеріальних носіїв, які містять комерційну інформацію, невдоволенню робітничого складу, який через таке невдоволення може бути вразливий до підкупів з боку конкурентів, кваліфікаційний підбір самих працівників.

З розвитком новітніх технологій все більше суб'єктів господарювання приділяють увагу створенню надійної системи охорони своїх веб-серверів та сервісів, які є досить вразливими від хакерських атак, що може негативно вплинути на ведення бізнесу та витоку важливої інформації.

Таким чином можна зробити висновок, що превентивні дії досі не втрачають своєї актуальності по протидії від ризику настання недобросовісних дій конкурентів.

Досить актуальним у відповідності до Директиви 2008/52/ЄС Європейського Парламенту та Ради "Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах" залишається використання медіації у вирішенні порушень через виявлені випадки порушень у сфері недобросовісної конкуренції. Такий механізм вирішення конфліктів вважається більш оперативним, оскільки мінімізує бюрократичну складову та не встановлює значних часових рамок, які б сторони несли при подачі заяви в суд або до державного органу. Метою медіації як механізму вирішення конфлікту спричиненого порушенням внаслідок недобросовісних дій у сфері інтелектуальної власності є встановлення позасудової добровільної, конфіденційної, структурованої процедури, шляхом переговорів двох сторін та прийняття по завершенню таких переговорів певного консенсусу.

Практика медіації набуває все більше свого поширення та закріпилась в законодавстві України з моменту прийняття Закону України «Про медіацію»

від 16.11.2021 року, що не може своєю увагою не оминати і сферу недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності.

Наступним механізмом захисту від недобросовісної конкуренції, з урахуванням положень ст. 222 Господарського кодексу України, варто виділити претензійну діяльність. Процедура претензійної діяльності передбачає направлення до іншої особи претензії із реквізитами, які мають відповідати ч. 3 ст. 222 Господарського кодексу України, виклавши обставини порушених прав по суті предмету порушених прав. З моменту направлення претензії сторона, яка отримала претензію має розглянути таку претензію у місячний строк та направити свою відповідь адресатові. На відміну від медіації претензійна діяльність ставить сторони з договірних відносин в правове поле, яке обмежується часовими рамками [12].

Наступним механізмом захисту від недобросовісної конкуренції являє процедуру звернення до АМКУ за захистом своїх порушених прав. АМКУ є єдиним державним органом, який здійснює контроль за проявами недобросовісної конкуренції в Україні. Статтею 30 Закону України «Про захист від недобросовісної» конкуренції передбачений виключний список рішень, які у своїй діяльності приймає АМКУ на розв'язання справ пов'язаних із недобросовісною конкуренцією. Зокрема цей орган виконує політику захисту від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності, розглядаючи адміністративно-господарські спори.

А. Пекар зазначає, що у 2018 році внаслідок діяльності АМКУ було припинено 25 порушень ст. 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Звіт АМКУ від 2019 року, що стосується економічної конкуренції, то було призупинено близько 12% порушень від їх загальної кількості, що в цілому становить 650 порушень. У відсотковому значенні порушення можна розподілити на:

- введення в комерційний обіг товарів іншого виробника, дискредитація компаній – 1%;
- незаконне використання упаковок, символіки – 4%;
- отримання переваги над іншими суб'єктами – 5%;
- поширення інформації, що не відповідає дійсності – 90%.

Також у звіті можна побачити які сектори ринку є лідируючими по виявленню та припиненню недобросовісної конкуренції у строки з 2017 по 2019 роки:

- агропромисловий сектор – посідає перше місце серед виявлених спроб здійснення недобросовісної конкуренції:
 - 2017 – близько 32% від загальних справ;
 - 2018 – близько 46% від загальних справ;
 - 2019 – близько 53% від загальних справ.
- Сектор охорони здоров'я, фармацевтики та медичних виробів – посідає друге місце серед виявлених спроб здійснення недобросовісної конкуренції:
 - 2017 – близько 11% від загальних справ;
 - 2018 – близько 13% від загальних справ;
 - 2019 – близько 16% від загальних справ.

Збільшення динаміки виявлення та припинення порушень у сфері недобросовісної конкуренції, зокрема і у сфері інтелектуальної власності на основі попередніх даних за оцінками АМКУ створює добросовісні умови конкуренції між суб'єктами господарювання, чим вдалося збільшити обсяг ринків до 1,3 млрд. грн.

Лише 18% усіх порушень станом на 2019 рік були припинені шляхом накладання штрафних санкцій, де лівова частка від усіх порушень складала порушення у сфері здійснення неправомірного оформлення товару, який можна було сплутати із продукцією іншого виробника та неправомірне використання етикеток, для маркерування власного товару. Однак обсяг

штрафів у гривневому еквіваленті сягнув 4,1 млн грн. по усім сферам де були прояви недобросовісної конкуренції. Цікавою є динаміка звернень суб'єктів господарювання за рекомендаціями до АМКУ, оскільки інші 82% усіх порушень були превентивно припинені шляхом застосування саме такої процедури.

Здійснений аналіз практики АМКУ здійснений С.І. Бессоновою показав, що станом на 2020 рік лише один відсоток від усіх накладених штрафів складають саме штрафи від недобросовісної конкуренції, де загальною сумою накладених штрафів є 218.8 млн. грн. (2,188 млн. грн на недобросовісну конкуренцію відповідно) [7, с. 356].

Це говорить про стрімкий ріст позитивної динаміки по протидії недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності шляхом застосування досудового механізму протидії недобросовісної конкуренції.

Вищезазначені твердження підтверджуються і звітом АМКУ за 2021 рік, де динаміка економічного ефекту у порівнянні із 2020 роком зросла на 12%. Вже у 2021 році завдяки АМКУ було виявлено 1675 порушень

За дослідженням практики досудового врегулювання спорів від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності свій огляд розмістив юрист Всеукраїнського професійного юридичного видання «юридична газета» Володимир Висотін у січні 2022 року. Яскравим прикладом здійснення недобросовісної конкуренції був випадок притягнення до відповідальності ТОВ «Гюте» за розміщення на майданчику системи Prozzoro інформації, яка дискредитує його конкурента «ВКП паритет-К». Дискредитація полягала у висвітлення «ВКП паритет-К» з боку суб'єкта, який поставляє неякісний товар та такий, що має сумнівне походження. На підставі цього «ВКП паритет-К» звернулося із заявою про порушення своїх прав до АМКУ та надало підтверджуючі листи від своїх контрагентів, які підтверджували ризики, що у разі неспростування такої інформації можуть бути подальші поставки продукції та припинена майбутня співпраця.

Розглянувши усі надані докази та розглянувши справу по суті АМКУ прийняв рішення щодо застосування до ТОВ «Гюте» штрафних санкцій у розмірі 185 484 грн. з додатковим зобов'язанням по спростуванню інформації у газеті «Урядовий кур'єр».

В даному дослідженні також наведені практичні приклади доцільності звернення до АМКУ із метою отримання рекомендаційних висновків щодо відповідності рекламування продукції Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції».

В одному з наведених прикладів вбачається порушення суб'єктом господарювання, який здійснював діяльність по виробництву алкогольних виробів – вин українського виробництва, однак на етикетці вказував, що такі вироби виготовляються із італійського винограду, за що АМКУ наклало на такого суб'єкта штраф у розмірі 707 тис. гривень.

Окремої уваги також потребує і інший приклад, в якому суб'єкт господарювання, у якого основною діяльністю була поставка природного газу. Такий суб'єкт при створенні тендерної пропозиції зазначав недобросовісну інформацію щодо відсутності укладання додаткових угод за поставку газу за вищими цінами, ніж тими, що були опубліковані, а також висвітлював неправдиву інформацію щодо відсотка фактичних аукціонів, де його було визнано переможцем. За такі дії АМКУ притягнув такого суб'єкта до відповідальності на суму 55 млн грн.

Варто погодитись з твердженням Висотіна, що таким суб'єктам було б доцільніше звернутися до АМКУ заплативши 5 тис. грн. за надання рекомендаційних роз'яснень щодо відповідності рекламних повідомлень та повідомлень, які публікуються на торговельних майданчиках, етикетках зокрема, аніж отримати штрафи у значних розмірах [10].

Із останніх практик недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності варто також виділити рішення АМКУ №548-р. Суть справи полягала у неправомірному використанні позначень на власній алкогольній продукції

товариством з обмеженою відповідальністю «Сімферопольський вино-коньячний завод», шляхом використання схожих етикеток до добре відомої торговельної марки «Johnnie Walker», яка для маркування продукції використовує позначення «Red Label», «Black Label» та «Blue Label», які належать міжнародній корпорації «Diageo Brands B.V». В даній справі змішування і схожість торговельних марок є настільки подібними, що може ввести споживача в оману щодо виробника продукції, оскільки ТОВ «Сімферопольський вино-коньячний завод» зареєструвало власну торговельну марку під назвою «Jack Talker», а позначення на етикетках алкогольних напоїв містили дужі схожі назви «Red Level», «Black Level», «Blue Level». Внаслідок таких неправомірних дій, а саме зазначення таких подібних позначень без дозволу «Diageo Brands B.V», АМКУ ухвалило рішення про накладення на ТОВ «Сімферопольський вино-коньячний завод» штрафу у розмірі 1 392 428 грн.

Таким чином звернення до АМКУ як використання механізму досудового врегулювання господарських правовідносин у сфері недобросовісної конкуренції займає одне з актуальних місць, що вбачається в позитивній динаміці роботи такого органу за звітами попередніх років [2, с. 227-231].

Вищезазначений аналіз дав змогу констатувати, що до досудових механізмів захисту від недобросовісної конкуренції слід включити:

- формування чіткої стратегії протидії недобросовісної конкуренції всередині суб'єкта господарювання при веденні його діяльності;
- застосування медіації при вирішенні спорів пов'язаних з порушеннями у сфері недобросовісної конкуренції інтелектуальної власності;
- застосування претензійної діяльності в порядку ст. 222 Господарського кодексу України;
- застосування процедури звернення до АМКУ із заявою щодо порушених прав інтелектуальної власності.

2.1.2. Судові механізми захисту від недобросовісної конкуренції в Україні

Судовий механізм захисту від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності передбачений процедурою викладеною у Господарському процесуальному кодексі України.

Що стосується судового провадження, то відповідно до абз. 7 ч. 1 ст. 20 Господарського процесуального кодексу України (Закон України від 1991 р. N 1798-XII) до юрисдикції господарських судів поширюються спори, що виникають із відносин, пов'язаних із захистом економічної конкуренції, обмеженням монополізму в господарській діяльності, захистом від недобросовісної конкуренції, у тому числі у справах щодо оскарження рішень Антимонопольного комітету України, а також у справах органів Антимонопольного комітету України з питань, віднесених законом до їх компетенції, крім спорів, віднесених до підсудності. Вищого суду з питань інтелектуальної власності. Таким чином, правовідносини, пов'язані з обмеженням монополізму та захистом суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції, є предметом регулювання господарського права, а тому справи, що виникають з відповідних правовідносин, розглядаються господарськими судами [13].

Відповідно до ст. 176 Господарського процесуального кодексу України (Закон України від 1991 р. N 1798-XII) за відсутності підстав для залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви або відмови у відкритті провадження суд відкрити провадження у справі протягом п'яти днів з дня надходження позовної заяви або заяви про усунення недоліків, поданої відповідно до статті 174 цього Кодексу. 2 ч. 3 ст. 12 цього Кодексу (Закон України від 1991 р. N 1798-XII) передбачено, що загальне позовне провадження призначене для розгляду справ, розгляд яких у порядку

спрощеного позовного провадження є недоцільним через складність або з інших обставин. ч. 3 ст. 247 зазначеного нормативно-правового акта при вирішенні питання про розгляд справи в порядку спрощеного або загального позовного провадження суд враховує: 1) ціну позову; 2) значення справи для сторін; 3) засіб захисту, обраний позивачем; 4) категорія та складність справи; 5) обсяг і характер доказів у справі, у тому числі чи необхідно призначати у справі експертизу, викликати свідків тощо; 6) кількість сторін та інших сторін у справі; 7) чи становить розгляд справи значний суспільний інтерес; 8) думка сторін про необхідність розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження. У ч. 4 ст. 247 цього ж Кодексу закріплено, що в порядку спрощеного позовного провадження не можуть розглядатися справи у спорах із відносин, пов'язаних із захистом економічної конкуренції, обмеженням монополізму у господарській діяльності, захистом від недобросовісної конкуренції. З огляду на зазначені вище імперативні вимоги, такі справи підлягають загальному позовному провадженню [13].

Загалом процедуру судового захисту від недобросовісної конкуренції можна застосовувати двома шляхами: перший шлях – оскарження рішень АМКУ щодо справ, які попередньо розглядалися таким органом; другий шлях – подання позовної заяви одразу до господарського суду територіальної юрисдикції за місцезнаходженням суб'єкта господарювання.

Таким чином, огляд судової практики варто здійснювати у розрізі таких двох складових.

Зокрема, практика оскарження судами рішень АМКУ встановлює наступні обставини, коли суди досліджуючи надані позивачами документи на підтвердження своїх вимог та заперечень, не можуть досліджувати та оцінювати додаткові пояснення та докази сторін, які стосуються кваліфікації встановленого органом АМКУ порушення конкурентного законодавства, які не надавались у межах розгляду справи про порушення конкурентного

законодавства. Зазначене кореспондує правовій позиції Верховного Суду, наведеній, зокрема, у постанові від 19.08.2019 №910/12487/18.

Більше того, у розгляді справ про оскарження рішень АМК щодо визнання дій суб'єктів господарювання антиконкурентними узгодженими для кваліфікації цих дій не є обов'язковою умовою наявність негативних наслідків таких дій у вигляді завдання збитків, порушень прав та охоронюваних законом інтересів інших господарюючих суб'єктів чи споживачів, оскільки достатнім є встановлення самого факту погодження конкурентної поведінки, яка може мати негативний вплив на конкуренцію [37].

Цікавою є також судова практика на предмет обрахунку штрафу, що має бути накладений на суб'єкта господарювання за порушення Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», зокрема у рішенні № 910/378/21 від 07.11.2022, яке було ухвалене після Постанови Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 20.01.2022, якою касаційну скаргу Антимонопольного комітету України задоволено частково, рішення Господарського суду міста Києва від 30.06.2021 та постанову Північного апеляційного господарського суду від 02.11.2022, якою скасовано та направлено на новий розгляд справу №910/378/21, суд констатував, що розмір штрафних санкцій має виходити не від загального доходу (виручки) від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг, а з доходу від реалізації саме тієї продукції виробництва щодо яких встановлено порушення законодавства [36].

У рішенні Господарського суду Харківської області від 15.09.2022 по справі № 922/4334/21 висвітлюється чітка практика застосування міжнародних стандартів та нормативно-правових актів Європейської економічної спільноти. Предмет судового розгляду становила неправомірна відмова АМКУ у розгляді заяви про захист від недобросовісної конкуренції Товариства з обмеженою відповідальністю "ГАММА-А" щодо фактів порушення ТОВ "Фіндель", ТОВ "Асторія Фіш" та ТОВ "Шерідан" ст. 15-1

Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», внаслідок реалізації товарів під назвою «сардини» замість фактичної реалізації оселедця атлантичного. На свій АМКУ посилається на статтю 1а Регламенту комісії (ЄЕС) від 21 червня 1989 року №2136, що встановлює загальні стандарти розміщення на ринку консервованих сардин та торгові назви консервованих сардин і продуктів з виду сардин, зокрема консервовані продукти з виду сардин означають продукти, розміщені на ринку, та представлені у той самий спосіб, що й консервовані сардини, та приготовлені із риби таких видів: серед інших (с) *Clupea harengus*. У своєму листі АМКУ зазначало, що крім того, відповідно до статті 7а Регламенту комісії (ЄЕС) від 21 червня 1989 року №2136 консервовані продукти типу сардин можуть бути розміщені на ринках під торговою назвою, що містить слово сардини разом із науковою назвою виду та географічною територією, на якій ці види сардин були виловлені. Наукова назва включає всі види родових та конкретних латинських назв, зазначених в статті 1а Регламенту комісії (ЄЕС) від 21 червня 1989 року №2136.

Таким чином АМКУ зазначило, що не є поширенням неповної, неточної або неправдивої інформації по розміщенню назви «сардини» замість фактичної реалізації оселедця.

Однак Господарський суд Харківської області із такими твердженнями не погодився та зазначив, що Статтею 288 договору про функціонування ЄС (Офіційний вісник ЄС с 202. від 07 червня 2016 року) визначено, що регламент - це нормативно-правовий акт, який є обов'язковим в повному обсязі та підлягає прямому застосуванню в усіх державах - членах ЄС. Україна не є державою-членом ЄС, отже Регламенти ЄС не можуть прямо застосовуватися на її території. Принцип прямої дії регламентів порушуватиме принцип суверенного імунітету держави, який закріплено у статті 1 Конституції України. Принцип суверенного імунітету держави означає неможливість

підпорядкування однієї суверенної держави дії законодавства іншої держави або міжнародної організації [38].

Висновок суду полягав у тому, що АМКУ при ухваленні рішення про відмову від розгляду заяви від ТОВ «ГАММА-А» слід було керуватися саме нормами спеціального національного законодавства щодо інформації для споживачів щодо харчових продуктів, а тому є наявний факт невідповідності висновків АМКУ до фактичних обставин справи, про що суд ухвалив рішення, яким повністю задовольнив вимоги ТОВ «ГАММА-А» та зобов'язав АМКУ прийняти розпорядження про початок розгляду справи та провести перевірку по обставинам порушення законодавства про захист економічної конкуренції [38].

Таким чином механізм судового захисту від недобросовісної конкуренції є одним з дієвих механізмів по забезпеченню прав та законних інтересів учасників підприємницької діяльності.

2.2. Оцінка недобросовісної конкуренції в умовах війни в Україні

Сьогоднішні реалії здійснення захисту від недобросовісної конкуренції в умовах воєнного стану та тяжкої агресивної війни по відношенню до України з боку росії створюють великі проблеми у будь-якій сфері діяльності для України, зокрема і для сфери захисту інституту інтелектуальної власності. Через такі обставини було тимчасово призупинено діяльність АМКУ, що було затверджено розпорядженням від 03 березня 2022 р. №1-рп «Про деякі питання організації діяльності Антимонопольного комітету України в умовах воєнного стану». Під тимчасовим призупиненням діяльності розумілось припинення розгляду скарг по яким не були прийняті рішення станом на 24 лютого 2022 року.

Однак з нормалізацією ситуації в країні АМКУ своїми розпорядженнями № 4-рп та №5-рп все ж таки відновило свою діяльність по розгляду скарг по яким не були прийняті рішення станом на 24 лютого 2022 року.

Відповідно до інформації, наведеної на офіційному сайті АМКУ, то тільки за перші місяці військових дій в Україні до АМКУ було подано 93 скарги, де лєвова частина становить скарги у відкритих торгах.

В умовах воєнного стану АМКУ працює як і у довоєнному режимі, шляхом розгляду як скарг, які надійшли до 24 лютого 2022 року так і по тим скаргам, які були подані після 24 лютого 2022 року.

Для бізнесу є позитивні зрушення у спрощені процедури подачі документів до АМКУ, так від 30 березня 2022 року АМКУ прийняв рекомендаційні роз'яснення щодо концентрацій та узгоджених дій під час дії воєнного стану. До таких роз'яснень були включені положення, які дозволяють бізнесу, з урахуванням нагальної об'єктивної ситуації і труднощі із отриманням певних документів.

З останніх позитивних новин у сфері розвитку галузі захисту недобросовісної конкуренції є антиросійська політика державних органів, так АМКУ 6 жовтня 2022 року ухвалили проект Постанови Кабінету Міністрів України «Про припинення дії договору між Кабінетом Міністрів України та урядом російської федерації про співробітництво в галузі конкуренції» та забезпечено юридичну складову, у відповідності до міжнародних норм, щодо повідомлення держави-агресора про прийняття подібного рішення.

Договір був вчинений 13 липня 2000 року та передбачає, зокрема:

- забезпечення умов для ефективного функціонування товарних ринків України та російської федерації;
- створення механізму взаємодії, спрямованого на недопущення та припинення дій, які чинять негативний вплив на конкуренцію на товарних ринках України та російської федерації;

- вирішення питань гармонізації законодавств України та російської федерації у галузі конкуренції;
- спільний розгляд дій, які чинять негативний вплив на конкуренцію на товарних ринках України та російської федерації.

Більше того фактично Україна не співпрацює із росією у галузі конкуренції ще з 2014 року, а вищезазначеним документом Україна здебільшого формалізувала припинення відносин із росією.

Здебільшого, наприкінці лютого 2022 року АМКУ звернувся до провідних міжнародних організацій у сфері економічної конкуренції, таких як ОЕСР та ICN, із закликом щодо усунення від участі у їхній роботі представників росії та білорусі. У відповідь роботу ФАС росії в діяльності ICN було призупинено, а ОЕСР припинила участь росії та білорусі у своїх структурах.

АМКУ продовжує роботу щодо реалізації реформи конкурентного законодавства, а також розпочинає працювати над майбутньою оцінкою стану конкуренції на післявоєнних ринках.

За проведеним аналізом Єдиного державного реєстру судових рішень з 01.03.2022 року по 11.11.2022 року було увалено 270 судових рішень за запитом пошуку «недобросовісна конкуренція», варто зазначити, що так само, які і АМКУ судові органи продовжують розглядати справи по захисту від недобросовісної конкуренції в умовах воєнного стану.

Таким чином варто констатувати, що умови військового стану змінюють організаційну складову ведення захисту від недобросовісної конкуренції скорочуючи бюрократичну складову до завершення війни. Більше того пришвидшується динаміка щодо повної відмови з державою-агресором росією, зокрема і по напрямкам співпраці захисту від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності.

РОЗДІЛ 3. НАЦІОНАЛЬНІ РЕФОРМИ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ПРОТИДІЇ НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ ЯК ШЛЯХ УКРАЇНИ ДО ВСТУПУ В ЄС

3.1. Реформування національного законодавства у сфері захисту від недобросовісної конкуренції в Україні

Аналіз важелів реформування національного законодавства у сфері захисту від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності в Україні варто розглядати через призму практики застосування захисту від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності зарубіжних країн.

Так, Комітет з питань недобросовісної конкуренції (УСС), політичний підкомітет INTA, нещодавно опублікував короткий посібник із законів про недобросовісну конкуренцію в усьому світі, показуючи, що всі опитані країни забороняють різні форми недобросовісної конкуренції, хоча національні статuti та регулюючі закони відрізняються за своєю природою.

Дані в короткому довіднику з недобросовісної конкуренції підсумовують результати опитування практиків щодо законів про недобросовісну конкуренцію в їхніх відповідних юрисдикціях. Документ охоплює 24 країни, включаючи країни Америки, Азії, Європи та Близького Сходу [39, с. 98].

Політичний підкомітет УСС провів опитування протягом терміну діяльності комітету 2018–2019 та 2020–2021 років і опублікував практичний ресурс високого рівня для власників брендів і практиків, які шукають базовий огляд законів про недобросовісну конкуренцію певної країни. Практикуючі спеціалісти в кожній відповідній юрисдикції надали свої відповіді, а інший практикуючий спеціаліст у тій самій юрисдикції незалежно перевіряв відповіді.

Під час опитування шукали таку інформацію щодо кожної країни: (1) чи існують національні закони, які забороняють недобросовісну конкуренцію (і, якщо ні, чи забороняється недобросовісна конкуренція іншим чином); (2) конкретні приклади забороненої недобросовісної конкуренції; (3) засоби правового захисту, доступні у випадку недобросовісної конкуренції; та (4) належне місце для подання претензій щодо недобросовісної конкуренції.

Загалом відповіді показали, що всі досліджувані країни мають закони, які забороняють різні форми недобросовісної конкуренції та включають багато однакових основних принципів. Більшість із них мають два чи більше національних законів, які стосуються недобросовісної конкуренції, включаючи неправдиву рекламу, порушення іміджу та зміщування, спричиненого видачею свідоцтв на подібні знаки для товарів і послуг [34].

У той же час характер національних нормативно-правових актів або регулюючих законів значно відрізняється. Наприклад, такі країни, як Аргентина, Польща та Швеція, прийняли спеціальні національні закони про конкуренцію, інші, зокрема Індія та Ізраїль, передбачають компенсацію за іншими повноваженнями, як-от загальні закони про делікти, закони про захист прав споживачів та/або загальне право. В Уругваї суди часто розглядають Паризьку конвенцію про охорону промислової власності, а також спираються на загальні принципи цивільного права [15, с. 153].

Хоча всі країни, які входили в перелік дослідження вирізняють «неправдиву рекламу» формою недобросовісної конкуренції, вони по-різному визначають цей термін. У Фінляндії, наприклад, неправдиві або оманливі вирази щодо власного бізнесу чи бізнесу іншої особи не можуть використовуватися в бізнесі, якщо такі вирази можуть вплинути на попит або пропозицію продукту та завдати шкоди бізнесу іншої особи, тоді як у Чилі Закон забороняє розповсюдження невірних або неправдивих тверджень, які вводять в оману щодо (серед іншого) характеру, походження, компонентів,

характеристик, ціни або способу виробництва пропонуванних товарів або послуг.

Країни допускають можливість відшкодування збитків у випадках, коли було доведено недобросовісну конкуренцію, але ймовірність відшкодування таких збитків у сфері інтелектуальної власності на практиці може бути різною. Суди в Об'єднаних Арабських Еміратах, наприклад, неохоче присуджують високі суми відшкодування збитків і вимагають наявності тісного причинно-наслідкового зв'язку між неправомірною поведінкою та будь-якими подальшими збитками, щоб ці збитки підлягали відшкодуванню. Крім того, у деяких країнах можуть бути доступні додаткові форми допомоги, наприклад, публічне вибачення в Малайзії та ув'язнення в Норвегії [27, с. 285-286].

Хоча жодна з країн, не забороняє порівняльну рекламу повністю, кожна по-різному визначає обставини, за яких така реклама заборонена. Наприклад, у Колумбії порівняльна реклама, яка посилається на елементи, які не є аналогічними чи порівнянними, вважається недобросовісною конкуренцією. Однак Італія дозволяє порівняльну рекламу, якщо вона не вводить в оману, не дискредитує та не завдає шкоди конкурентам рекламодавця. З іншого боку, в Коста-Ріці ця форма реклами заборонена, якщо вона полягає в широкій заяві про перевагу товару.

Майже в усіх країнах позови щодо недобросовісної конкуренції можуть бути подані до відповідних судів. У Німеччині такі позови подаються виключно в судах, а інші країни надають додаткові можливості. Наприклад, у Чеській Республіці позови щодо недобросовісної конкуренції можуть бути подані до призначених органів позасудового врегулювання, а в Іспанії певні скарги щодо недобросовісної конкуренції можуть бути подані до адміністративних органів у сфері захисту прав споживачів [18, с. 234].

Участь громадськості та бізнесу також не може оминати питання реформування захисту від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності в Україні. Так за Всеукраїнське професійне видання

«юридична газета online» містить низьку ключових питань, які потрібно вирішити на шляху до реформування законодавства в розрізі позитивних зрушень у сфері інтелектуальної власності. В свою чергу Радник ПЮА «Дубинський і Ошарова», адвокат, патентний повірений України, д.ю.н. Микола Потоцький навів низку питань, які наразі турбують бізнес у сфері захищеності.

Слід зауважити, що Євгенія Бехтер у своєму дослідженні акцентує на низці проблемних питань, які потребують свого вирішення для досягнення мети забезпечення реалізації політики у сфері охорони від недобросовісної конкуренції, а саме:

1) ще у 2016 році вона наголошувала на необхідності приведення законодавства у сфері захисту від недобросовісної конкуренції до рівня світових стандартів;

2) покращення системності координаційних дій між державними інституціями у сфері захисту від недобросовісної конкуренції з метою створення єдиної цілісної системи;

3) стимулювати господарський сектор впровадивши низку економічних стимулів;

4) створити позитивну динаміку розвитку добросовісної конкуренції шляхом створення ефективної горизонталі взаємодій між державними органами влади та органами місцевого самоврядування;

5) створення більш оперативних механізмів захисту від недобросовісної конкуренції, мінімізувавши бюрократичну складову для забезпечення порушених прав суб'єктів;

6) запровадити у систему державних органів спеціальний орган, який за основною функцією мав би здійснювати моніторинг та оперативно протидіяти усім проявам від недобросовісної конкуренції [8, с. 230].

Таким чином реформування захисту від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності в Україні повинно ставити за мету створення

єдиної системи загальнопов'язаних механізмів протидії недобросовісних дій на об'єкти прав інтелектуальної власності, для досягнення яких варто:

- завершити процедуру створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності;
- з урахуванням вже встановленого шляху до євроінтеграційної політики як кандидата члена Європейського Союзу привести чинне законодавство у відповідність до Директив, норм, регламентів Європейського Союзу;
- покращити адміністративну та судову складову розгляду справ щодо недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності здійснивши вектор на мінімізацію бюрократичної складової з метою встановлення оперативного розгляду справ даної категорії;
- запровадження громадського спілкування із бізнесом на предмет протидії від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності з метою дослідження та створення превентивних засобів протидії новим проявам недобросовісної конкуренції.

3.2. Впровадження практики захисту від недобросовісної конкуренції ЄС в законодавство України

Реформування національного законодавства у сфері захисту від недобросовісної конкуренції в Україні потребує першої уваги для забезпечення добросовісних відносин у сфері інтелектуальної власності, зокрема враховуючи поточні події щодо отримання Україною статусу країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу.

Курс на європейську інтеграцію ставить перед нашою державою комплексне завдання здійснення глибоких економічних реформ, створення реально діючої ринкової економіки. Вирішення цього завдання знаходиться у

прямій залежності від впровадження ефективної конкурентної політики, спрямованої на створення конкурентного середовища, захист законних інтересів підприємців і споживачів, підвищення конкурентоспроможності товаровиробника на внутрішньому та зовнішньому ринках [5, с.144].

Узгоджена конкурентна політика країн Європейського Союзу є одним з наріжних каменів європейської інтеграції. Спільні норми щодо регулювання питань конкуренції були впроваджені у 1957 р., одночасно зі створенням Європейського Економічного Співтовариства, яке згодом трансформувалось у Європейський союз.

Так у Римській угоді 1957 р. про створення Європейського Економічного Співтовариства, яка визначає спільні правила Співтовариства, ст. 85-99 регулюють питання конкурентної поведінки підприємств, демпінгу та державної допомоги. Зокрема, статті 85-86 Римського договору визначили базисні правила щодо заборони картелів (узгоджених дій, направлених на усунення конкуренції), зловживання монополією (домінуючим) положенням, а також визначили їх основні види. Зазначені основні положення включені до ст. 101 і 102 Договору про функціонування ЄС [40, с. 119-124].

Відповідно ст. 101 Договору про функціонування ЄС, як несумісні з внутрішнім ринком забороняються всі угоди між суб'єктами господарювання, рішення об'єднань суб'єктів господарювання та узгоджені практики, що можуть вплинути на торгівлю між державами-членами та метою або наслідком яких є перешкоджання, обмеження чи спотворення конкуренції на внутрішньому ринку. Зокрема ті, що прямо або опосередковано встановлюють ціни на купівлю або продаж чи будь-які інші торгівельні умови; обмежують або контролюють виробництво, ринки, технічний розвиток або інвестиції; ділять ринки або джерела постачання; застосовують неоднакові умови в еквівалентних правочинах з іншими торговими сторонами, створюючи цим невідгідні для них умови конкуренції; зумовлюють укладання договорів прийняттям іншими сторонами додаткових зобов'язань, які за своєю суттю або

згідно з торгівельними звичаями не пов'язані з предметом цих договорів. Одним із принципів конкурентної політики ЄС є також принцип регулювання концентрацій. Відповідні норми не встановлені прямо у Римському договорі, але пізніше Європейська Комісія, а також практика суду ЄС, довели необхідність винесення цього питання на наднаціональний рівень. У 1989 р. був прийнятий Регламент № 4064/89, який передбачав отримання єдиного дозволу Європейської Комісії на концентрації, які за своїм масштабом можуть вплинути на конкуренцію на рівні всього співтовариства. Цей регламент потім був замінений Регламентом 139/2004, що продовжив вдосконалення механізму контролю за концентраціями.

Адаптація українського законодавства до правил ЄС Імплементация положень конкурентного права ЄС до права України почалась фактично одразу після набуття незалежності. Так, у Законі України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності» 1992 р. вже були передбачені деякі положення, загалом схожі за змістом з положеннями конкурентного права ЄС. Наступним етапом адаптації стало прийняття у 2001 р. Закону України «Про захист економічної конкуренції». Цей закон відображає засади регулювання конкуренції, які загалом відповідають аналогічним положенням права ЄС. Зокрема, значною мірою збігаються формулювання щодо узгоджених дій (картелів) та зловживання монопольним (домінуючим) становищем, розміри штрафів за порушення (до 10 % від обороту) [47, с. 269-270].

За результатами аналізу, які проводили експерти, було зазначено, що порівняння конкурентного законодавства з кращими міжнародними практиками показує, що законодавча база України не потребує радикальних змін.

Разом з тим підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про

асоціацію) потребує подальшої гармонізації конкурентного законодавства України.

Питанням конкуренції присвячена Глава 10 цієї Угоди (ст. 253 – 261). Ст. 256 Угоди передбачає подальше наближення законодавства України до права ЄС та має перелік положень Регламентів ЄС, які потрібно імплементувати до законодавства України. Зміни, які передбачені цим переліком, хоча й не будуть радикальними, проте в деяких випадках є дуже очікуваними та важливими.

Слід відзначити, що здебільшого такі заходи здійснюються із залученням міжнародної технічної допомоги: через реалізацію окремих проектів, за допомогою інструментів допомоги Європейського Союзу, таких як проекти технічної допомоги ЄС (у т. ч. Twinning і TAIEХ), а також в рамках двостороннього міжвідомчого співробітництва з конкурентними відомствами країн-членів ЄС [23, с. 28-29].

Крім того, з метою імплементції Частини 1 «Антиконкурентні дії та злиття» Глави 10 «Конкуренція» Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною та ЄС станом на жовтень 2018 року Комітетом здійснюється розробка:

- проекту змін до статей 1 та 22 Закону України «Про захист економічної конкуренції». На меті зазначеного регуляторного акту є приведення деяких положень Закону до норм ЄС, зокрема у частині: розширення поняття контролю за рахунок можливості здійснення вирішального впливу; конкретизації випадків, які визнаються економічною концентрацією; доповнення переліку випадків які не вважаються концентрацією діями щодо стягнення банками заставного майна [31].

- методологічних рекомендацій щодо порядку застосування Комітетом структурних зобов'язань до учасників концентрації.

Комітетом разом з експертами проекту міжнародної технічної допомоги ЄС Twinning UA/49 «Посилення інституційної спроможності

Антимонопольного комітету України щодо проведення ринкових досліджень та ефективного застосування конкурентного законодавства відповідно до стандартів ЄС» було розроблено проект Методологічних рекомендацій щодо розгляду заяв про надання дозволу на концентрацію у вигляді створення спільного підприємства, який наразі фіналізується спеціалістами Комітету [19, с. 654].

Також, з метою приведення процесу контролю за економічними концентраціями у відповідність з нормами ЄС, встановленими у Положенні ЄС про концентрації 139/2004, як це передбачено в Розділі IV, Главі 10, статтях 255 (6) і 256 (2) Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і процедури обміну технологіями у відповідності з правилами ЄС, визначеними статтею 101(3) Договору про функціонування ЄС та Постановою Ради ЄС № 316/2014 від 21.03.2014 Комітетом розробляються відповідні зміни до нормативно-правових актів.

Додатково цікавим є і той факт, що майбутній вступ України до Європейського Союзу буде потребувати приведення у відповідність спеціального законодавства щодо захисту від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності, оскільки після такого факту Україна, як держава-член Європейського Союзу буде підпадати під дію Регламенту Європейського Союзу, що включає в себе ряд застосування окремих положень міжнародних стандартів та звичаїв застосування принципів та правил поведінки при розгляді справ щодо недобросовісної конкуренції.

Таким чином впровадження практики Європейського Союзу в законодавство України може змінити вектор практики розгляду судами справ про захист від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності, як на прикладі справи № 922/4334/21 від 15.09.2022, детальний опис якої зазначений у 2 розділі даного наукового дослідження.

ВИСНОВОК

Підсумовуючи описані твердження в даному науковому дослідженні у відповідності до поставлених завдань з метою вирішення мети магістерського дослідження:

1. Недобросовісна конкуренція – це недобросовісні дії або бездіяльність суб'єктів господарювання, які полягають у отриманні переваг та/або погіршення становища інших суб'єктів господарювання на ринку.

Сам же захист від недобросовісної конкуренції в сфері інтелектуальної власності – це сформульовані механізми протидії недобросовісної діяльності одним суб'єктом господарювання по відношенню до інших, які мінімізують ризики настання випадків неправомірного використання об'єктів інтелектуальної власності та занепаду іміджу компанії.

Серед проявів недобросовісної конкуренції, через які помітний розвиток таких недобросовісних дій варто виділити наступні:

- низьке законодавче регулювання недобросовісної конкуренції;
- низьку обізнаність суб'єктів господарювання про свої права у сфері недобросовісної конкуренції;
- недоліки в системі управління, які притаманні суб'єкту господарювання, а й надмірній бюрократії в органах державної влади.

2. Закон про недобросовісну конкуренцію охоплює різноманітні типи комерційної чи ділової поведінки, зокрема:

- порушення прав на торговельну марку та комерційний вигляд;
- фальшива реклама;
- крадіжка комерційної таємниці;
- підкуп працівника;
- неправомірне збирання інформації;
- розголошення комерційної таємниці тощо.

Міжнародна практика протидії від недобросовісної конкуренції налічує більш ширший перелік видів недобросовісної конкуренції, а саме:

- техніка продажу за принципом «приманки та заміни», наприклад заміна дешевшого продукту іншої марки на дорожчий і якісніший продукт;
- неправдива реклама або висунення неправдивих заяв про продукт з метою його просування;
- привласнення або використання конфіденційної інформації, наприклад викрадення спеціальної рецептури конкурента або інших комерційних таємниць;
- порушення комерційного вигляду або копіювання зовнішнього вигляду продукту та/або упаковки з метою обману, щоб змусити клієнта купити його;
- порушення торгової марки;
- порушення обмежувальної угоди, наприклад положення про заборону конкуренції;
- неправдиве представлення послуг або продуктів, наприклад перебільшення можливостей продукту;
- зворотна видача або спотворення джерела продукту шляхом не інформування громадськості, хто його створив. Це часто трапляється, коли компанія знімає марку з товару, а потім продає його;
- несанкціонована заміна однієї марки товару чи продукції на іншу;
- наклеп або поширення чуток, як-от письмові чи усні повідомлення, які можуть зруйнувати чи зашкодити репутації компанії в галузі. Щоб кваліфікуватись як комерційний наклеп, неправдиве повідомлення має знизити довіру, повагу чи ставлення до вашого бізнесу чи продукту. Комерційна дифамація зазвичай є цивільною справою, хоча в серйозних випадках вона може перерости в кримінальну справу;
- імітація або підробка;
- продаж нижче собівартості.

3. Існує досить велика кількість ризиків недобросовісної конкуренції від яких страждають підприємці, а тому суб'єкти господарювання приділяють все більше уваги щодо захищеності своєї власної комерційної таємниці від різних суб'єктів зловживання такою інформацією. Для забезпечення захищеності своєї комерційної таємниці підприємці застосовують механізми впровадження пропускового контролю до об'єктів підприємства, укладають договори про нерозголошення комерційної таємниці, а більш розвинені суб'єкти господарювання створюють секретну службу на підприємстві.

Як приклад можна навести:

- створення акційних пропозицій щодо продажу своїх товарів чи/або послуг недобросовісним суб'єктом господарювання із зазначенням неповної інформації про умови таких акцій;
- оманлива інформація щодо властивостей продукту;
- оманлива інформація щодо складу продукції.

4. До механізмів захисту від недобросовісної конкуренції слід включити:

- законодавчу систему норм та правил, які закріплюють основоположні правила поведінки усіх суб'єктів у сфері захисту від недобросовісної конкуренції в сфері інтелектуальної власності;

- систему загальних національних органів по протидії розвитку недобросовісної конкуренції в Україні (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України тощо);

- система спеціальних органів по забезпеченню захисту від недобросовісної конкуренції та здійсненню контролюючих дій (Антимонопольний комітет України, органи Державної митної служби України, Державна фіскальна служба України, Національний орган інтелектуальної власності – Укрпатент тощо).

Вищезазначений аналіз дав змогу констатувати, що до досудових механізмів захисту від недобросовісної конкуренції слід включити:

- формування чіткої стратегії протидії недобросовісної конкуренції всередині суб'єкта господарювання при веденні його діяльності;
- застосування медіації при вирішенні спорів пов'язаних з порушеннями у сфері недобросовісної конкуренції інтелектуальної власності;
- застосування претензійної діяльності в порядку ст. 222 Господарського кодексу України;
- застосування процедури звернення до АМКУ із заявою щодо порушених прав інтелектуальної власності.

Звернення до АМКУ як використання механізму досудового врегулювання господарських правовідносин у сфері недобросовісної конкуренції займає одне з актуальних місць, що вбачається в позитивній динаміці роботи такого органу за звітами попередніх років.

У розгляді справ про оскарження рішень АМК щодо визнання дій суб'єктів господарювання антиконкурентними узгодженими для кваліфікації цих дій не є обов'язковою умовою наявність негативних наслідків таких дій у вигляді завдання збитків, порушень прав та охоронюваних законом інтересів інших господарюючих суб'єктів чи споживачів, оскільки достатнім є встановлення самого факту погодження конкурентної поведінки, яка може мати негативний вплив на конкуренцію.

Механізм судового захисту від недобросовісної конкуренції є одним з дієвих механізмів по забезпеченню прав та законних інтересів учасників підприємницької діяльності.

5. Умови військового стану змінюють організаційну складову ведення захисту від недобросовісної конкуренції скорочуючи бюрократичну складову до завершення війни. Більше того пришвидшується динаміка щодо повної відмови з державою-агресором росією, зокрема і по напрямкам співпраці захисту від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності.

З останніх позитивних новин у сфері розвитку галузі захисту недобросовісної конкуренції є антиросійська політика державних органів, так

АМКУ 6 жовтня 2022 року ухвалили проект Постанови Кабінету Міністрів України «Про припинення дії договору між Кабінетом Міністрів України та урядом російської федерації про співробітництво в галузі конкуренції» та забезпечено юридичну складову, у відповідності до міжнародних норм, щодо повідомлення держави-агресора про прийняття подібного рішення.

За проведеним аналізом Єдиного державного реєстру судових рішень з 01.03.2022 року по 11.11.2022 року було увалено 270 судових рішень за запитом пошуку «недобросовісна конкуренція», варто зазначити, що так само, як і АМКУ судові органи продовжують розглядати справи по захисту від недобросовісної конкуренції в умовах воєнного стану.

6. Реформування захисту від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності в Україні повинно ставити за мету створення єдиної системи загальнопов'язаних механізмів протидії недобросовісних дій на об'єкти прав інтелектуальної власності, для досягнення яких варто:

- завершити процедуру створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності;
- з урахуванням вже встановленого шляху до євроінтеграційної політики як кандидата члена Європейського Союзу привести чинне законодавства у відповідність до Директив, норм, регламентів Європейського Союзу;
- покращити адміністративну та судову складову розгляду справ щодо недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності здійснивши вектор на мінімізацію бюрократичної складової з метою встановлення оперативного розгляду справ даної категорії;
- запровадження громадського спілкування із бізнесом на предмет протидії від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності з метою дослідження та створення превентивних засобів протидії новим проявам недобросовісної конкуренції.

7. Впровадження практики Європейського Союзу в законодавство України може змінити вектор практики розгляду судами справ про захист від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності, як на прикладі справи № 922/4334/21 від 15.09.2022, детальний опис якої зазначений у 2 розділі даного наукового дослідження.

Додатково цікавим є і той факт, що майбутній вступ України до Європейського Союзу буде потребувати приведення у відповідність спеціального законодавства щодо захисту від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності, оскільки після такого факту Україна, як держава-член Європейського Союзу буде підпадати під дію Регламенту Європейського Союзу, що включає в себе ряд застосування окремих положень міжнародних стандартів та звичаїв застосування принципів та правил поведінки при розгляді справ щодо недобросовісної конкуренції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Intellectual property, unfair competition and publicity: convergences and development / N. Lee, et al., eds. Edward Elgar Publishing, - 2014. - 49 p.
2. Kovalenko I. Mechanism of protection of business entities from unfair competition / I. Kovalenko, Y. Muzyka, V. Khashev, N. Derevyanko, S. Yakovchuk // Amazonia Investiga, - 2022. – 11(53), - 227-233.
3. Андрощук Г.О. Конкурентне право: захист від недобросовісної конкуренції : науково-практичне видання / Г.О. Андрощук, С.В. Шкляр // Наук.-дослід. ін-т інтелектуальної власності, Нац. акад. прав. наук України, Всеукр. громад. організація «Асоціація протидії недобросовісній конкуренції», Адвокатське об'єднання «Arzinger». Київ : Юстініан, 2012. 472 с.
4. Бакалінська О. Доктринальні підходи до визначення поняття "недобросовісна конкуренція" / О. Бакалінська // Юридична Україна. - 2015. - № 10-12. - С. 83-90.
5. Бакалінська О. О. Недобросовісна конкуренція як форма зловживання суб'єктивним цивільним правом / О. О. Бакалінська // Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Політологія. Соціологія. Право. - 2012. - № 3. - С. 141-145.
6. Безух О. В. Захист від недобросовісної конкуренції як інститут конкурентного права. / О.В. Безуха // Підприємництво, господарство і право. - 2001. - №7. - С. 32-36.
7. Бессонова, С. І. Правові аспекти недобросовісної конкуренції інтелектуальної власності / Бессонова, С. І. // Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності : збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Київ, 26 квітня 2022 р.). – Київ : КПШ ім. Ігоря Сікорського. – С. 355-357.

8. Бехтер Є. В. Механізми захисту від недобросовісної конкуренції у господарській діяльності / Є. В. Бехтер // Актуальні проблеми цивільного та господарського права: Матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Кривий Ріг, 07 жовтня 2016 р.). — Кривий Ріг : Донецький юридичний інститут МВС України, 2016. — С. 228-231.
9. Борсук Н.Я. Захист інтелектуальної власності від недобросовісної конкуренції органами Антимонопольного комітету України / Н.Я. Борсук / Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. — 2021 - № 68. — С. 86-90.
10. Висотін В. Недобросовісна конкуренція у Prozorro: за що компанію можуть притягнути до відповідальності? / В. Висотін. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/nedobrosovisna-konkurenciya-u-prozorro-za-shcho-kompaniyu-mozhut-prityagnuti-do-vidprovidalnosti.html> (дата звернення: 24.10.2022)
11. Галянич М. Захист від недобросовісної конкуренції : теорія та практика. / М. Галянич // Юридичний журнал. - 2012. - № 11. - С. 35-39.
12. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 18, № 19-20, № 21-22,- Ст.144.
13. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1992, № 6, ст.56.
14. Джуринський О.О. Поняття та основні ознаки недобросовісної конкуренції / О.О. Джуринський. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Unzap_2009_3_30.pdf
15. Журик Ю. В. До питання вдосконалення порядку прийняття заяв та розгляду справ антимонопольними органами України / Ю. В. Журик // Університетські наукові записки. — 2005. — № 4(16). — С. 152–157.

16. Засади захисту права інтелектуальної власності [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://users.kpi.kharkov.ua/pravo/iv/19.html>
17. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. – ст. 150.
18. Кузьменко Л. Г. Ефективний захист від недобросовісної конкуренції – важлива складова державної політики у сфері забезпечення розвитку добросовісної конкуренції в Україні / [Кузьменко Любов Григорівна] // Охорона та захист прав інтелектуальної власності: економіко-правові підходи : [монографія / Бичковська М. Є., Еннан Р. Є., Кузьменко Л. Г. та ін. ; за ред. О. О. Кулінич та Р. Б. Шишки]. - Київ : Ліра-К, 2019. - Розділ 7. - С. 229-252.
19. Кулішенко В. С. Недобросовісна конкуренція як зловживання правом на конкуренцію / В. С. Кулішенко // Актуальні проблеми держави і права. - 2004. - Вип. 22. - С. 650-655.
20. Лист Антимонопольного комітету України «Про особливості застосування законодавства про захист від недобросовісної конкуренції у зв'язку з набранням чинності Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 18.12.2008 року №689-VI» від 17.02.2009 року №54/01.
21. Львов Б. Недобросовісна конкуренція як господарське правопорушення: підходи теорії та практики / Б. Львов // Теорія і практика інтелектуальної власності. - 2013. - № 6. - С. 62–68.
22. Мальчик М.В. Реклама в інтернеті: теоретичний аналіз та особливості / М.В. Мальчик, І.П. Адасюк // Вісник НУ «Львівська політехніка» Серія Проблеми економіки та управління. – 2021. – Том 5. – № 1. – С 75-85.
23. Мельниченко О. І. Інструменти конкурентної політики. Конкуренція / О.І. Мельниченко // Вісник Антимонопольного комітету України. - 2003. - № 3. - с. 34.

24. Павленко, Н. Теорія та практика недобросовісної конкуренції в Україні / Наталія Павленко, Тетяна Челомбітько, Олена Черняєва // Економічний аналіз. – 2021. – № 1, т. 31. – С. 25-36.
25. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123.
26. Патентний тролінг в Китаї: причини, види, прецеденти та перспективи [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://4b.ua/blog/trademark-squatting-in-china-longread/>
27. Піхурець О. В. Обмежувальна ділова практика – недобросовісна конкуренція чи засіб захисту права на торгову марку? / О. В. Піхурець // Вісник Національного університету внутрішніх справ. - 2004. - Вип. 28. - С. 282-287.
28. Позова Д. Д. Контрафакція та недобросовісна конкуренція / Д. Д. Позова // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. - 2013. - № 3. - С. 87-93.
29. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1993 року № 3659-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 50. – Ст. 472.
30. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України №236/96-ВР від 07.06.1996 / Відомості Верховної Ради України (ВВР), - 1996, - № 36, - ст.164 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>. Дата звернення: 05.09.2022
31. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 року № 2210-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 12. – Ст. 64.
32. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 № 3687-XII. // Відомості Верховної Ради України. – 1994, № 7, ст. 32.

33. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України № 3689-ХІІ від 15.12.1993 / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 7, ст. 36
34. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1994. -№ 7.- Ст.36.
35. Про рекламу: Закону України № 270/96-ВР від 03.07.1996 / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 39, ст. 181.
36. Рішення господарського суду № 910/378/21 від 07.11.2022 [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://reestr.court.gov.ua/Review/107110761>
37. Рішення господарського суду № 914/3300/21 від 16.05.2022 [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://reestr.court.gov.ua/Review/104787825>.
38. Рішення господарського суду № 922/4334/21 від 15.09.2022 [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://reestr.court.gov.ua/Review/106450900>
39. Руденко В. В. Недобросовісна конкуренція як вид господарських правопорушень / В. В. Руденко // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука" . - 2017. - № 17(2). - С. 96-100.
40. Санахметова Н. О. Правовий захист підприємництва в Україні / Н.О. Санахметова. - Київ, - 1999, - с. 169.
41. Слободчикова Ю.В. Форми недобросовісної конкуренції і методи її регулювання / Ю.В. Слободчикова // Економіка та держава. 2010. №2. С. 92-94.
42. Сусь Ю.С. Недобросовісна реклама: поняття, види, відповідальність / Ю.С. Сусь // Науковий вісник Ужгородського національного університету. — 2015. — № 32 (2). — С. 83—87.

43. Указ Президента України Про утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності від 29.09.2017 [Електронний ресурс]- Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/299/2017>
44. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р.// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356.
45. Цюцюпа С. Вплив конкуренції на інноваційну діяльність підприємства / С. Цюцюпа // Вчені записки університету «КРОК». Серія: Економіка. 2019. Вип. 1. С. 221–229. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzuk_2019_1_29.
46. Чаленко Н. В. Недобросовісна конкуренція як загроза фінансово-економічній безпеці підприємства / Н. В. Чаленко, А. В. Рябчун // International scientific journal. - 2015. - № 8. - С. 151-155.
47. Швець Г. О. Недобросовісна конкуренція в сфері інтелектуальної власності / Г. О. Швець, К. М. Гаргала // Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія : Економічні науки. - 2016. - Вип. 31(1). - С. 267-271.
48. Шевчук Н.В. Самозахист як спосіб захисту прав інтелектуальної власності [Електронний ресурс] / Н.В. Шевчук, Н. Крестовська. – Режим доступу http://lsej.org.ua/3_2017/15.pdf